

Putin nahradil marxismus-leninismus geopolitikou

5. května 2014 11:14 Michael Romancov, zdroj: http://www.natoaktual.cz/putin-nahradil-marxismus-leninismus-geopolitikou-f8q/-na_analyzy.aspx?c=A140505_103122_na_analyzy_m02

Během dnes již legendárního vystoupení na Mnichovské bezpečnostní konferenci v roce 2007 ruský prezident Vladimir Putin spokojeně konstatoval, že *"formát této konference mi umožňuje říct, co si opravdu myslím o mezinárodních bezpečnostních problémech"*. Rusko tehdy celému světu dalo zřetelně a srozumitelně najevo, že je zásadně nespokojeno s panujícím nastavením mezinárodního systému, a vyzvalo k přehodnocení existující architektury mezinárodních a bezpečnostních vztahů.

Navzdory zcela transparentnímu sdělení se však řada politiků a vlivných byznysmenů v Evropě i v USA nadále domnívala, že *"Rusko je hádanka v nitru záhady zabalená do tajemství"* a proto je *zapotřebí takové výroky "čistit"*, primárně přes filtr ekonomických transakcí za použití (západní) logiky o blahodárném přínosu hospodářského propojení států, neboť důvěra obchodní přeroste v důvěru politickou a bezpečnostní.

Zapomněli přitom, či spíše vůbec netušili, že Winston Churchill, jenž ta slova v říjnu 1939 pronesl, pokračoval: *"Ale klíč k rozluštění možná existuje. Je jím ruský národní zájem..."* Právě tato, respektive pouze tato, část Churchillova výroku byla tehdy, a je i dnes, klíčem k pochopení toho, co Rusko (ne)chce. Vedle toho je třeba zdůraznit dvě další fakta – a v realitě pak s nimi racionálně pracovat.

Zaprvé: dnešní Rusko je pokračováním Ruského impéria a Sovětského svazu novými prostředky, ale jeho cíle zůstávají stejné: získat (a udržet) co možná největší podíl na moci v Evropě a ve světě!

Zadruhé: dnešní Rusko, nehledě na to, že na papíře existuje dělba moci, dvoukomorový parlament, standardně napsaná Ústava a další atributy budící zdání moderního státu západního střihu, je státem jednoho muže – státem Vladimíra Putina.

Neustálé zdůrazňování kontinuity ruských carských, pak imperiálních a nakonec sovětských dějin se současností má mimo jiné ten rozměr, že i nadále platí slova básníka Vladimíra Majakovského, jenž v poémě Vladimir Lenin napsal: *"Říkáme Lenin, míníme strana, říkáme strana, míníme Lenin."* Tehdy platilo, že ve státě vládla strana, jejíž přeživší elity po brutální zkušenosti se Stalinem rozhodly o přechodu na kolektivní řízení, jež nakonec Svaz dovedlo ke zhroutil. V čele dnešního Ruska opět stojí jedinec, a i když teprve historie ukáže, na jaké místo ruského Olympu se jednou zařadí, platí: Říkáme Rusko, míníme Putin, říkáme Putin, míníme Rusko!

Dle svých věrných obdivovatelů pronesl Putin v posledních sedmi letech tři zásadní projevy, v nichž otevřeně, tvrdě a jasně zformuloval jaká (a proč) je/bude pozice Ruska. Vedle již zmíněné řeči v Mnichově ([dostupná zde](#)), se jedná o tzv. Valdajskou řeč ze září 2013 ([dostupná zde](#)), kdy slavnostně deklaroval konec vypořádávání se se sovětskou minulostí a nastoupení nového, autenticky ruského kurzu, kdy se Rusko promění na globálního obránce konzervativních hodnot, a konečně tzv. Krymská řeč ([dostupná zde](#)) z letošního března, kdy před shromážděnými zástupci ruského parlamentu v Kremlu oznámil připojení Krymu a Sevastopolu k Ruské federaci, čímž teze vyřčené v Mnichově a hodnoty zmíněné ve valdajském projevu viditelně přetavil do roviny praktické politiky. Jakou a proč tato politika bude, kam Putin Rusko povede?

Jedním ze zásadních termínů, které v posledních měsících z Kremlu začaly nebývale hlasitě znít, je termín Eurasie, přesněji Eurasijská (ekonomická) unie, jež by měla vzniknout v roce 2015. Pokud se tak opravdu stane, bude se jednat o typicky ruský "produkt", když evropská forma – v tomto případě je jasným vzorem EU včetně jejích čtyř svobod – bude spojena s ruským obsahem. Již teď je zřejmé, že Kazachstán a Bělorusko (v dohledné budoucnosti se nejspíš přidá i Arménie) musejí akceptovat ekonomické požadavky (například na výši celních tarifů) vznesené Moskvou.

Zároveň se však jedná o reinkarnaci, a teprve budoucnost ukáže jak (ne)úplnou, snu ruského geopolitika, ve skutečnosti spíše geo-psychologa Alexandra Dugina, který v chaosu 90. let minulého století jako jeden z prvních ruské společnosti navrhl "substituční léčbu", kdy do té doby dominující marxismus-leninismus měla nahradit geopolitika. Duginova práce spočívá na několika základních tezí, které se v současných Putinových krocích dají poměrně snadno identifikovat.

První zní, že ve světě probíhá permanentní boj o nadvládu mezi takzvanou mořskou/mondialistickou mocností (dnes reprezentovanou USA) a pevninskou/kontinentální mocností (dnes reprezentovanou Putinem a jeho Ruskem). Druhá, že pevninská moc se opírá o exkluzivní kontrolu prostoru takzvané Eurasie, přičemž se nejedná pouze o nerostné suroviny, ale rovněž o ovládnutí potenciálu lidského, a to prostřednictvím ideologie vycházející ze svébytných kulturně-civilizačních hodnot "lesů a stepí", které jsou společné všem tradičním národům Eurasie. Tuto kulturu/civilizaci k jejímu dosavadnímu vrcholu vynesli Rusové.

Podobně jako byl v marxismu-leninismu nevyhnutelný třídní boj, který měl nakonec vyústit ve světovou proletářskou revoluci, vidí Dugin nevyhnutelnost střetu mezi mořem a pevninou. Pokud Putin nebude chtít riskovat rozpoutání velkého konvenčního konfliktu - a rozpoutání nukleární války považujeme, alespoň pro účely tohoto textu za vyloučené - tak se zcela v duchu sovětských tradic nejspíše dočkáme toho, že po získání Krymu začne Moskva, i když ne hned, usilovat o nalezení nového modu vivendi v podobě jakési modifikované varianty "mírového soužití komunistické a kapitalistické soustav".

Putino Rusko, stejně jako předtím Rusko Alexandra I. či Sovětský svaz za Lenina a Stalina, vyslalo do Evropy a na Západ zprávu, že s námi neumí, proto nechce a tedy nebude komunikovat tak, jak komunikujeme mezi sebou. Tuto informaci je třeba vzít na vědomí a začít pracovat na novém rámci vzájemných vztahů, kde Rusko bude vnímáno jako jedna z důležitých zemí (kterou bezesporu je), ale jako země cizí, od níž nelze očekávat nic víc, ani nic méně, než že bude hájit svůj zájem, přičemž my zase musíme hájit ten svůj.

Stejně jako po dobu existence SSSR i teď budou na Západě silně znít hlasy (protože na rozdíl od Ruska silně znít mohou, což je dobře!), že Putin (a Rusko) je vzor hodný následování. Stejně jako se tehdy (v některých případech doslova fatálně) zklamala řada západních levičáků, se tentokrát podobného zklamání dočkají ti západní konzervativci, dnes aplaudující Putinovi za ochranu konzervativních hodnot, kteří nevidí (nechtějí vidět), že konzervativismus západní – v jehož centru leží individuum a jeho svoboda/nezávislost na státu – je něco zcela jiného, než konzervativismus ruský, v jehož centru je stát, jemuž všechna individua oddaně a bezvýhradně slouží.

Michael Romancov

autor působí na *Institutu politologických studií FSV UK a Metropolitní univerzitě Praha*